

องค์ความรู้ ภาษาวัฒนธรรม โดยสถาบันงานบรรณวิทยสถาน

พรรณไม้อักษร ๓ ตอนที่ ๑

สำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพรรณพืชโดยจัดพิมพ์หนังสือชุดอนุกรมวิธานพืชมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ หมวดอักษร ก จนถึงปัจจุบันหมวดอักษร ค ได้รวบรวมชื่อและบรรยายลักษณะพรรณไม้ถิ่นกำเนิด เขตการกระจายพันธุ์รวมทั้งประโยชน์และโทษหรือสภาพประกอบที่สวยงามซึ่งเป็นหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการและเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่กำลังศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพรรณไม้ และประชาชนผู้สนใจทั่วไป หนังสืออนุกรมวิธานพืชอักษร ค ฉบับราชบัณฑิตยสภารวบรวมพรรณไม้ไว้จำนวน ๑๕๒ ชนิด ผู้เขียนขอแนะนำพรรณไม้ที่น่าสนใจมาบรรยายไว้พอสังเขปดังนี้

พรรณไม้ถิ่นเดียวหายาก และใกล้สูญพันธุ์ เช่น ดาวเงินไทยทอง มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Argostemma thongiae* Sridith อยู่ในวงศ์ Rubiaceae เป็นไม้ล้มลุกหลายปีมีเหง้าอวบ น้ำ ในฤดูแล้งส่วนอื่น ๆ เหี่ยวตายไป เหลือเฉพาะเหง้า ลำต้นตั้งตรง อวบแก่ ไม่แตกสาขาเกลี้ยง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามมี ๒-๓ คู่ รูปรีแกมรูปหัวใจหรือมีขนประปรายเฉพาะด้านบนช่อดอกแบบช่อกระจุกเชิง

ประกอบออกที่ปลายยอด ดอกสีขาวโคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆังปลายแยกเป็น ๕ แฉกออกดอกเดี่ยวมีมีดูนายนถึงสิงหาคม ผลแบบผลแห้งแตก มีฝาปิดด้านบนเมล็ดขนาดเล็ก มีจำนวนมากมีเขตการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยทางภาคเหนือพบขึ้นบนเขาหินปูนที่ค่อนข้างชื้นสูงจากระดับทะเล ๖๐๐-๒,๐๐๐ เมตร

พรรณไม้ที่ใช่เป็นดัชนีวัดสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น ดาดชมพู่ มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Begonia hymenophylla* Gagnep อยู่ในวงศ์ Begoniaceae เป็นไม้ล้มลุกหลายปีขนาดเล็ก ลำต้นตั้ง สีแดงเข้ม ใบเดี่ยว เรียงเวียนรูปไข่ถึงรูปไข่กลับ แผ่นใบอวบนัก ผิวด้านบนมีขนคล้ายหนามพู่ ดอกแยกเพศร่วมต้นต่างช่อช่อดอกแบบช่อกระจุก ออกที่ปลายยอดดอกสีชมพู ผลแบบผลแห้งแตกทรงรูปไข่ มี ๓ บีก ขนาดไม่เท่ากัน เมล็ดขนาดเล็ก สีน้ำตาลรูปคล้ายถังเบียร์ มีจำนวนมาก ออกดอกและเป็นผลเดือนพฤษภาคมถึงพฤศจิกายน มีเขตการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบขึ้นบนหินทรายบริเวณที่มีร่มเงาใกล้ธารน้ำในป่าดิบแล้งไม่ต่างประเทศพม่าที่กัมพูชาและลาว

อรพรรณ กิสมจิตรพ่วง